

Författare: Thomas Halling

Vad handlar boken om?

Boken handlar om Emil. Emil blir övertalad av en kille i klassen, Måns, att följa med till affären och handla godis på skoltid, fast man inte får. Måns visar Emil hur man får tag på pengar, det vill säga genom att ta pengar från sexorna. Måns bjuder Emil på godis, två gånger, och tvingar sedan Emil att bjuda tillbaka. Emil har inga pengar. Ska han våga ta pengar från sexornas jackfickor, när ingen ser?

Lgr 11 – Centralt innehåll och förmågor som tränas:

- Några etiska begrepp, till exempel rätt och orätt, jämlikhet och solidaritet. (RE åk 4-6)
- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier, samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna. (SV åk 4-6)

Eleverna tränar följande förmågor:

- Resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar, utifrån etiska begrepp och modeller.
- Läs och analysera skönlitteratur och andra texter, för olika syften.

Lgrs 11 – Centralt innehåll och förmågor som tränas:

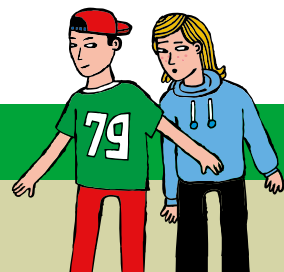

- Några etiska begrepp, till exempel rätt och orätt, jämlikhet och solidaritet. (RE åk 1-6)
- Lässtrategier för att avkoda och förstå texter. (SV åk 1-6)

Eleverna tränar följande förmågor:

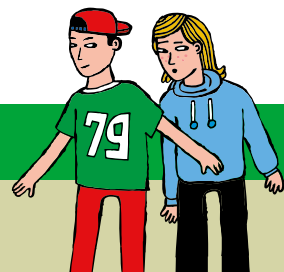
- Läs, förstå och reflektera över olika texter.
- Resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar, utifrån etiska begrepp och modeller.

Samtal kring boken (cowboyn)

Alla elever får två post-it-lappar. Eleverna skriver ner två saker som de minns från boken. Låt dem sedan sätta upp sina lappar på tavlan, som en tankekarta. Därefter ska eleverna försöka kategorisera lapparna, till exempel, början mitten och slutet av berättelsen. Om samma händelse kommer upp flera gånger, kan de samlas på ett ställe.

Heta stolen

Detta är en bra övning för att leva sig in i boken. Eleverna sätter sig i en ring. Välj ut en elev som låtsas vara en person ur boken. Eleven sätter sig på "den heta stolen". Klasskompisarna ställer frågor, för att ta reda på så mycket som möjligt, om personens liv. Frågorna kan de ha skrivit innan.

Några exempel på frågor:

- Var bor du?
- Vad tycker du bäst om att göra?
- Hur känns det att bryta mot reglerna? (Om de är Emil eller Måns.)
- Hur känns det att dina pengar försvinner? (Om de är Robin.)
- Efter ett tag kan man backa eller flytta fram i tiden. Res er upp och gå motsols eller medsols för att flytta fram eller bak i berättelsen. Säg att nu reser vi bakåt eller framåt i tiden. Ex: Nu har vi flyttat 20 år bakåt i tiden ...

Denna övning ger berättelsen "nya berättelser".

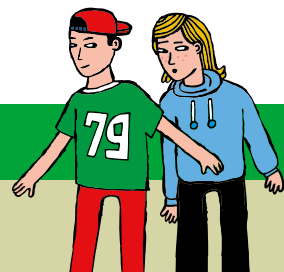
Ett annat sätt att göra Heta stolen är:

Efter att du har läst ett påstående, ställer du följdfrågor som: Hur tänker du? Någon som tänker likadant?

Heta-stolen påståenden: (fyll gärna på med egna påståenden...)

- Det är ok att snatta.
- Det är ok att snatta, så länge ingen får reda på det.
- Jag skvallrar, om jag ser någon snatta.
- Jag snattar ibland, för att alla andra gör det.
- Att provsmaka godis i en affär är att snatta.
- Alla människor har snattat.
- Man snattar för att det är spännande.

En tredje variant av Heta stolen är att ge varje grupp i uppdrag att skriva ner fem påståenden vardera. Samla sedan ihop alla påståenden och genomför Heta stolenövningen med deltagarnas påståenden.

Greven och Grevinnan

I boken skyller först Måns på Emil och säger att det var hans ide att snatta. Vem har störst skuld i det som händer, Emil eller Måns?

Använd sagan om greven och grevinnan. Det är ett enkelt sätt att starta en diskussion.

Instruktioner: Dela in deltagarna i grupper om fyra-fem personer. Skriv upp sagans sex huvudpersoner: greven, grevinnan, älskaren, väktaren, färjkarlen och väninnan, på tavlan.

Läs sagan – eleverna ska bara lyssna, utan att anteckna.

Just som den svartsjuke greven skulle ge sig ut på en lång resa, sade han varnande till sin unga hustru: ”Du får inte lämna slottet så länge jag är bortrest. Om du gör det, kommer jag att straffa dig när jag kommer tillbaka!”

Dagarna gick, grevinnan började känna sig alltmer ensam och övergiven, och trots sin makes hotelser, beslöt hon sig för att hälsa på hos sin älskare, som bodde i en liten stuga ett stycke från slottet. Det stora slottet låg på en ö i en stor, bred och strid flod. En vindbrygga förband ön med fastlandet vid den smalaste delen av floden. ”Jag tror inte att min man kommer tillbaka före skymningen”, tänkte hon, och lät sänka vindbryggan. Efter att ha tillbringat åtskilliga timmar tillsammans med sin älskare, återvände grevinnan till slottet. Hon fann att vindbryggan spärrades av en väktare, med draget svärd. Han ropade med hög röst:

– Försök inte att komma över vindbryggan Ers höghet. Om ni ändå gör det, måste jag döda er. Det har greven beordrat!

Grevinnan skälvde till av skräck. Vad skulle hon ta sig till?

Hon kom på, att om man bara tog sig över vattnet, kunde man klättra in genom ett fönster på baksidan av slottet. Hon gick till färjkarlen vid floden, förklarade sin situation, och bad honom att ro henne över floden i sin båt.

– Jag är villig att hjälpa er, men det kostar fem silvermynt, sade färjkarlen.

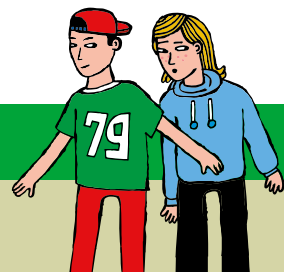
– Men jag har inga pengar med mig nu. Låt mig betala dig senare, bad grevinnan.

– Så tråkigt, svarade färjkarlen. Jag rör inte för skojs skull. Jag har fru och barn att försörja. Inga pengar - ingen åktur.

Grevinnan återvände till sin älskare och bad honom om pengar.

– Jag kan inte hjälpa dig. Visst har vi en liten romans, men jag tänker inte ruinera mig på grund av dig, svarade han.

Grevinnans fruktan växte alltmer. Hon sprang till sin väninna, och vädjade desperat om att få låna pengar, så att hon kunde betala färjkarlen.

– Om du inte hade varit otrogen mot din man hade detta aldrig behövt hända, sade väninnan. Jag kan inte låna dig pengar. Du har själv försatt dig i situationen och får själv klara dig ur den.

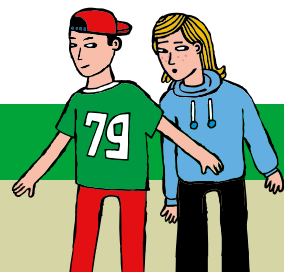
Skymningen föll och grevinnan insåg att hon uttömt alla sina möjligheter. Hon beslöt att återvända till slottet och göra ett sista desperat försök att komma in. Hon tog några snabba steg för att smita förbi väktaren, men han var redo. Hans svärd genomborrade grevinnan, och hon föll död ner på vindbryggan.

Be grupperna rangordna personerna, i den ordning de anser dem vara ansvariga för grevinnans död. 1 för den som är mest ansvarig, 2 för den som är näst mest ansvarig osv. Varje grupp ska enas om en gemensam lista. Betona att det inte finns något rätt eller fel svar.

Rita lika många kolumner, som det finns grupper, på tavlan. Varje grupp skriver in sin rangordning och redovisar vad de har kommit fram till.

- Hur gick diskussionen i gruppen, och hur kom ni fram till era slutsatser?
- Var ni överens i gruppen?

Poängen med övningen är självklart inte att utreda de olika personernas skuld, utan att visa hur mycket man själv bygger in i en historia, för att göra den begriplig.

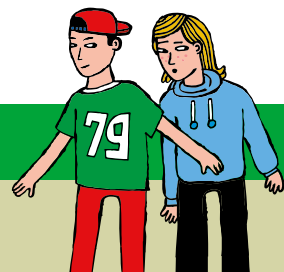
Värderingsövning kring ärlighet

Lägg ett långt rep på golvet. Man ska stå på den ena änden av repet om man håller med. Mitten innebär att man håller med till viss del, eller att man inte vet. Om man inte håller med ska man stå på andra änden av repet. Eleverna ställer sig på den del av repet, som de tycker passar dem, för varje fråga. Diskutera varför de står som de gör.

Påståenden som kan användas:

1. Det är inte bra att snatta, men det är inte så farligt.
2. Jag skulle kunna tänka mig att snatta någonting litet, som en kola.
3. Det är ett allvarligt brott att snatta i en affär, samma som att stjäla.
4. Om jag lånar någonting av en kompis, lämnar jag tillbaka det.
5. Jag lånar inte ut pengar till kompisar.
6. Om jag förstör någonting, står jag för det.
7. Det är fult att skvallra på någon.
8. Man är ingen bra kompis, om man berättar hemligheter sagda i förtroende.
9. Ibland måste man ändå berätta en hemlighet, fast man har lovat att inte göra det.

Post-It-lappar för att utveckla läsningen

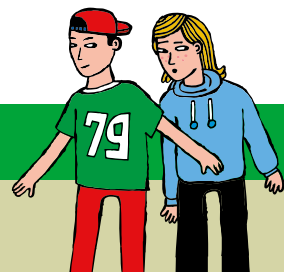
Ge eleverna post-It-lappar som de kan använda under läsandets gång. Sätt upp ett stort blädderblockspapper där eleven kan sätta upp sina lappar. Gå igenom, med eleverna, hur de kan använda sig av lapparna. Sätt gärna upp en affisch i klassrummet, som stöd under läsandets gång. Så här kan affischen se ut:

Läsning med hjälp av Post-It-lappar

Du kan använda dig av lapparna för att:

- markera någon intressant del i boken.
- skriva vad du tror, kommer att hända sen.
- skriva upp ord som du behöver hjälp med.
- skriva av din favoritdel i boken.
- anteckna frågor som du har.
- fundera över tankar som du har.
- berätta om svåra ord, som du med hjälp av vad som står i meningarna runt omkring, har klurat ut.

Skriv sidnummer på din Post-It-lapp. Sätt din lapp på blädderblocket.

Frågor på raden

(Du kan läsa och hitta svaret i texten.)

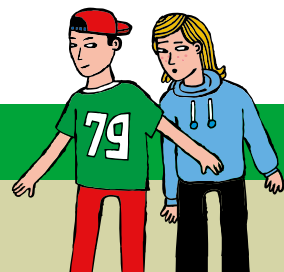
1. Varför tror mannen i affären att han får många kunder i dag?
Han tror att han får många kunder, för att det är ärtsoppa till lunch. Många gillar inte ärtsoppa.
2. Emil har inte så mycket pengar. Varför?
Han har inte så mycket pengar för att han sparar till ett TV-spel.
3. Varifrån får Måns alla sina pengar?
Måns tar pengar från sexornas jackfickor.
4. När tänker Emil ta pengarna, som han ska köpa godis för?
Emil ska ta pengarna under första lektionen, när de har slöjd.
5. Vad ska Måns och Emil göra, för att Per ska hålla stölden hemlig?
De ska betala tillbaka pengarna, och sluta att stjäla och luras.

Frågor mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

6. När går Emil och Måns till affären?
De går till affären när de andra går och äter lunch.
7. Hur mycket kostade det, som Måns handlar, den dagen då det är ärtsoppa till lunch?
Det Måns handlar kostar 20 kronor.
8. Varför väser tjejerna, från klassen, som de träffar på väg ut från affären: ”– Ni har inte sett oss.”
Eget svar
9. Emil mår illa under slöjdlektionen. Varför det, tror du?
Eget svar

Frågor bortom raderna

(Genom att använda dig av vad du själv har varit med om och sett, hört eller läst förut, kan du tänka ut ett svar på frågan.)

10. Varför, tror du, att man inte får gå till affären under skoltid?

Eget svar

11. Tycker du att Emil gör rätt, som inte avslöjar Måns, när Fatima från 6A säger att Måns också har stulit?

Eget svar

12. Varför ser Måns så rädd ut, när Per säger att han ska ringa hem till deras föräldrar?

Eget svar

13. Tycker du att Per gör rätt, som lovar att inte berätta något för deras fröken, rektorn och deras föräldrar?

Eget svar